

# **Edda jako zdroj tradice kompozičního principu v tzv. barbarském právu**

**Miroslav Frýdek**



# Co je Edda

- Starší (písňová) Edda
- Mladší (Snorriho) Edda
- Nejarchaičtější dochovaná podoba germánského básnictví.
- Sbírka obsahuje pohanské a původně ústně předávané příběhy z předkřesťanské éry.
- Sbírka starožitností následně přepisována na pergameny!

# Co eddické písně obsahují

- **Obecné texty:**
  - Vědmina věštba – zásadní báseň o vzniku, existence a zániku světa
  - Výroky Vysokého
- **Individuální příběhy:**
  - Jednotlivé příběhy
  - Činy hrdinů apod.

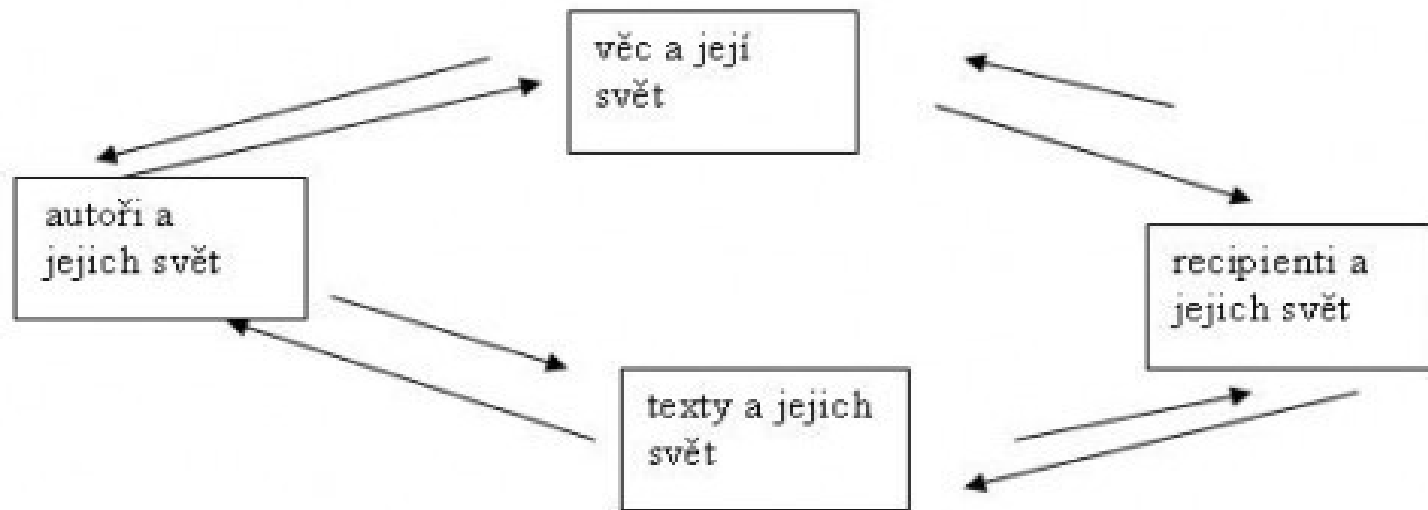


# Typologie mýtů a legend

- **Kosmogonické mýty** (z řečtiny *kosmos*, svět a *gonia*, zrození), které vyprávějí o vzniku a počátcích světa;
- **Antropogonické mýty** (z řečtiny *anthropos*, člověk a *gonia*, zrození), které vyprávějí o původu, zrození či stvoření člověka;
- **Aitiologické mýty** (z řečtiny *aitia*, příčina), které vysvětlují původ různých svátků, zvyků a institucí a potvrzují tak jejich oprávněnost;
- **Soteriologické mýty** (z řečtiny *sótér*, zachránce) o záchraně a zachráncích;
- **Eschatologické mýty** (z řečtiny *ta eschata*, poslední věci), které předkládají obrazné vylíčení budoucnosti, případně konce světa.

# Metodologie práce s mýtem

- Co si musíme uvědomit:
  - Mýtus jako duchovní dědictví kultury
  - Ovlivnění jedné kultury druhou
  - Otázka tradice, schematizace...
  - Tzv. významné role v kultuře (např. osud)



# Co je kompoziční princip

"Okno za oko, zub za zub, ruku za ruku,  
nohu za nohu,"

Exodus 21:24



## Vše začíná u krevní msty

- Píseň o Helgim, vítězi nad Hundigem, 2
- Druhá píseň o Helgim, vítězi nad Hundigem, 10-11
- Píseň o Reginovi, 6
- Píseň o Fáfím, 36 a násl.
- Druhá píseň o Gundě, 17

**NEBO**

# Tacitus Germánie, 12

- Na sněmu je dovoleno žalovat a vést hrdelní pře.
- Tresty jsou různé podle provinění – zrádci, přeběhlíci, zbabělci a mravně úchylní (pověšení na stromy, ponoření do mokřin či bažin a přikrytí roštím).
- I za lehčí provinění jsou stanoveny odpovídající tresty.
- Kdo je usvědčen, je odsouzen k pokutě spočívající v určitém počtu koní a dobytčat.
- Část pokuty připadá králi nebo obci, část poškozenému nebo jeho příbuzným



## Faidus a fredus

- **Faidus** – část kompozice, která je **vyplácena příbuzným** poškozeného a nese znaky náhrady za krevní mstu.
- **Fredus** – je částka, kterou **dostává král/obec** a která charakterizuje moc jako soudní a sílu, která má na starosti spravedlnost a obranu vnitřního míru.

## Vědmina věštba, 21 a násl.

... jak první  
vražda v svět  
přišla,  
když Gullveigu  
oštěpem proklál  
a v síni Vysokého  
ji ohněm sžehli...

Tu vládcové světa  
na stolce zasedli,  
přesvatí bohové,  
přemýšleli:  
zda mají Ásové  
újmu splatit,  
či odplatu budou  
všichni bozi nést.

## Baldrovy sny, 10 – 11

Ódin:

„Nemlč, věstkyně!  
Ptát se nepřestanu,  
dokud mi plnou  
nepovíš pravdu:  
kdo Baldrovu smrt  
smrtí splatí,  
kdo Hödův zločin  
hranicí pomstí?“

Vědma:

„Rind Vála  
povije  
V západní síni;  
ten Baldrova  
ubije vraha,  
Ódinův syn,  
sotva noc  
starý.“

Mýt ruce si

nebude,  
ni hlavu česat,  
dokud na hranici  
neskončí nepřítel  
Baldrův.  
Nerada jsem  
mluvila –  
nyní už mlčím.“

# Píseň o Reginovi

Od smrti vykup  
svoji hlavu, vydej mi  
plamen vln!



- Bohové vycpali zlatem vydří kožich a pokryli její kožich z venku. Obr Hreidmar si však všiml, že jeden chlup není pokrytý a žádal, aby i ten pokryli zlatem. Ódin vzal Andvariho zlatý prsten a poslední místo na vydřím kožichu jím zakryl. Loki pak promluvil k obru Heidmarovi:

*„Pokutu dostals,  
zlato jsme ti dali  
místo mé hlavy,  
sotva však štěstí přinese tvému synu.  
Spíš oběma vám k zhoubě bude.*

Obr Hreidmar Lokimu poté odpověděl:

*„Dary jsi dal,  
ne však z lásky  
či z čisté mysli!  
Kdybych byl znal  
zlou vaši vůli,  
smrt by vás stihla.“*

Rozpravu o poctivosti jednání bohů při vykoupení se z vraždy Otra uzavřel obr Heidmar:

*„Zářivým budu*

*vládnout zlatem,*

*dokud mi dán bude život.*

*Tvých hrozeb se nikterak nemíním hrozit.*

*A vraťte se do svých sídel.“*

# Zásady kompozičního principu

- zda existuje osobní odpovědnost za jednání v objektivní či subjektivní rovině,
- princip kolektivní odpovědnosti,
- jak a kým byla stanovena kompozice
- jak jsou stanovena pravidla kompozice,
- kdo dohlíží nad dodržením splnění kompozice,
- kdo náhradu přijímá
- jak je kompoziční rituál ukončen.



## Píseň o Hárbardovi, 42

Pokutu ti  
zaplatím  
prstenem zlatým,  
Jak usoudí  
soudci,  
kteří chtějí náš  
smír.



## Píseň o Hymim, 38

Vždyť slyšeli jste  
- a sotva kdo vám  
poví lépe  
posvátnou pověst:  
jakou pokutu  
poskytl otec,  
jenž obě své děti  
dát musel v náhradu

## Lokiho pře, 12

Meč a koně ti dá  
z majetku svého  
a prsten ti pošle  
Bragi,  
abys nesplácel  
Ásům nenávistí,  
vyhnul se vádě s  
nimi.

